

תצוגת הבקר השישית של „און“

(14.5.1963)

הפעם הורכבו קבוצות הפרות לפי המגמה של ייצוג דגם אופייני. כיוון שהבעיות האירגון ניות נפתרו רובן בהצלחה, ועצם הצורך בתצוגות קבועות הוא כיום מחוץ לכל ויכוח, מוטב שנתפנה לדיון מנקודת ראות מקצועית של התצוגה.

גיל המבכירות גם בתצוגה הסתמנה הנטיה הברורה להקדים את גיל ההזרעה של העגלות. המבכירות בתצוגה זו היו צעירות מאלו שבתצוגות הקודמות; והנה השוואה של גילים בתצוגות האחרונות:

יגור 1961: גיל ממוצע של הקבוצות — 29, 29, 30, 31 חודש.

„און“ אוקטובר 1962: גיל ממוצע של הקבוצות — 27, 28, 29 חודש.

„און“ מאי 1963: גיל ממוצע של הקבוצות — 25, 26, 27 חודש.

אכן הפכו תצוגות בקר כמעט לשיגרה. אין בהן שוב מהחידוש, עם כל ההתרגשות ותכונה המיוחדים, שנתלוו לתערוכות הראשונות. אך אין הדבר משפיע על מספר המבקרים ועל ההתעניינות במוצגים. למעלה מ-600 מבקרים נהנו מסדרים מופתיים, מביקור בתצוגה משוכנת במבנים משוכללים, וכמובן ממוצגים מעניינים. התצוגה השישית, בה הוצגו 60 בנות לארבעה פרים — שני פרייבוא אמריקאיים „ונגרד 953“, „עוזי 971“, ושני פרים ילידי הארץ „ארד 982“, „קין 966“ — היתה שונה מתצוגות קודמות בגלל הנסיון להגשים הלכה למעשה את שיטת השיפוט הגופני של בקר, אשר נתקבלה ע"י ועדת טיפוח ארצית. היא היתה שונה גם לגבי המקובל עד עכשיו, לבחור או לברור פרות, במקום להביא את כל בנות הפר ממשקים שבקוטר מסויים מהמכון.

בנות הפר עוזי 971

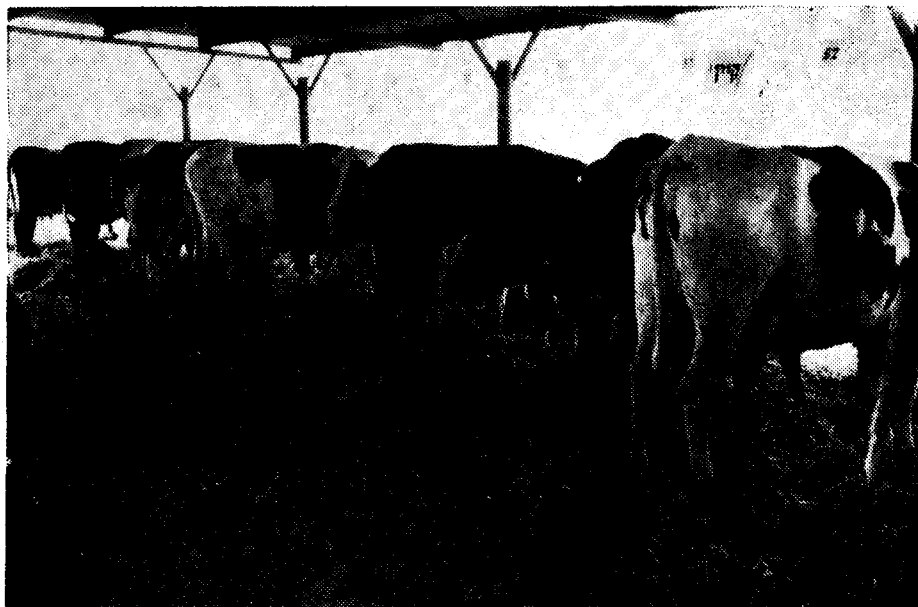
ליקויים רציניים במבנה הגוף. כל אחד היה רשאי להתרשם ולשפוט כרצונו ולפי הבנתו וטעמו. הפעם הוגש לנו „תבשיל” שכאילו נלעס ונעכל קודם לכן, והוצגו קבוצות פרות, אשר לדברי מחברי הקטלוג „מהוות דגם אופייני לכל פר”. מסופקני, אם זאת היא דרך נכונה. שיטת השיי פוט היא בראשיתה וטרם גובשה במידה מספקת; השופטים עצמם מחוסרי ניסיון הם וגיי שחם ממילא סובייקטיבית היא; כן אין לקוות למסקנות נכונות, תוך ויתור על שיפוטם של מאות בוקרים מנוסים על דגם לא מבורר, ולקבוע מראש מה אופייני ומה לא. מחוייבים אנו לתת לקהל לשפוט מה טוב ורצוי, ואין להי גיש לו „דגמים אופייניים”. האם בכלל אפשר לברור דברים אופייניים מבין כמה עשרות מבכירות הנמצאות בשלבים הראשונים של התפתחותן הגופנית והיצרנית? לדעתי יש לחזור לשיטה הקודמת, אפילו נניח שזה עלול לפעמים לקפח פר זה או אחר.

שיטת השיפוט. חמורה יותר היא בעיית השיי פוט. נדמה לי, שמתוך רצון „לפשט” את הדברים

מתקבל הרושם שלהנמכת גיל ההמלטה, נתן לזו הזנה אינטנסיבית וכושר גדילה טוב. המבכירות, למרות גילן הצעיר באופן יחסי, מפותחות די ולא ניכר בהן מאמץ מיוחד בהנבת תגובות יפות מאוד.

יש להניח שהנהג להזין את העגלות עד להמלטתן הראשונה באופן אינטנסיבי חדר לרוב המשקים, כי הרי 60 הפרות הצעירות הובאו לתצוגה מ־24 משקים ומבחינת מצבם הגופני והתפתחותן היו די אחידות במצבן הגופני.

אופן בחירת המוצגים. בהצגת כל המבכירות ממשקים הקרובים, כמעט ללא יוצאות מן הכלל (חוץ ממקרי מחלה או הריון גבוה), כפי שהיה נהוג בכל התצוגות הקודמות, היה יתרון בולט. שיטה זו הוציאה מכלל אפשרות גישה סובייקטיבית מצד הבוחרים; היא לא איפשרה לתקן ול„פרכס” את פועלו של פר מסוים; ראינו את הטוב והשלילי שבמורשתו; ראינו איך מתפתחת מבכירה של פר מסויים בתנאים שונים, מהו כושר הגדילה שלה גם בתנאים קשים ובמשופרים. ראינו בהמות יפות ביותר, אך גם בעלות

בנות הפר קיין 966

גוף גדול וכבד, וולדות הגדלים מהר, תוך ניצול יעיל של מזון. די להזכיר פרים, כגון "פור", "קנדי", "קישון", "גיל", ומהצעירים יותר — "תור". המבחרים מבליטים הפרשים גדולים בכר שר גדילה של ולדות, צאצאי פרים שונים. מבר חני פרים בדנמארק וגרמניה הראו שבהרבה מקרים מלווה תנובה גבוהה בכומר גדילה, תור ספת יומית גדולה ונצילות מזון יעילה גם להנבת חלב וגם להתפתחות. חושבני, שאם ננהג בתבונה ונקפיד בבחירת פרים המצטיינים בשתי תכונות אלה, תוך שמירה על "טיפוס חלבני" ואור רך גוף מתאים, יימנע מאתנו "הכישלון ההר" לנדי".

התרשמות מהמוצגים. נדמה לי שקבוצת בנות "קין 966" ריכזה בתוכה מאקסימום של תכונות רצויות ועשתה רושם של פרות פרופורציונליות ויפות; שלא כבנות "ארד 982", לא היו בקבוצה זו פרות עם עטינים מתנענעים וגבות עקומים. רגליהן של בנות "קין" חזקות ומוצקות. הרושם הכללי הוא, שלפנינו בהמות חסונות, חזקות ויצרניות טובות. הצצה ברשימת תנובות שיא יומי מאשרת שאכן לבנות "קין" סיכויים טובים בייצור חלב. כרוב צאצאי קו "קישון" יש תקווה שגם בנות "קין" יניבו חלב עם אחוז שומן גבוה מזה השכיח כיום; ואם נוסיף לזה, שבמבחן גדילה עולים עגליו ב-12 ק"ג על המקבילים — הרי לפנינו פר בעל עתיד.

אין להתעלם גם מבנות "עוזי". אין ספק, שהן תתפתחנה לפרות חלב מצויינות, אך קשה לקבל את תוצאות השיפוט (81.4 נקודות בממוצע!) ל-30 הבנות, כשבתצוגה ראינו אמנם פרות חלבניות אך בלתי פרופורציונליות במבנה ולעיתים ממש מכוערות. רבות ביניהן היו מהטייפוס של "סוס מירון".

השיפוט צריך גם היום להיות נתון בידי המגדל הבודד, אשר מתוך נסיונו, לפי טעמו ובעזרת חוש אמנותי שלו יברור לו מתוך החומר המוצע לו בשפע ע"י אגודת ההזרעה את הרצוי. יצרף זיווגים, ישתדל לתקן פגמים בעדרו או להקנות ולהשריש תכונות חדשות. הגענו להישג גדול בכך שהאגודה בוחנת, מברר

(סוף בעמ' 26)

הגענו מעבר לגבול המותר. בעל-חיים הוא של מות אורגאנית. נכון שיש אפשרות למדוד ולהעריך כל חלק שבגוף הפרה — את יופיו, תועלתו והתאמתו למטרה או לאידיאל טיפוסי. אך אל לנו לשכוח שפרה איננה "צירוף של חלקי חיר לוף" — היא שלמות. כל חלק בנפרד יכול להיות כליל היופי, אך כולם ביחד כליל הכיעור. אכן גם במקרה הנדון — נתנו נקודות בעד גב, עכו, רגליים, עטין, פטמות וכו', ולפעמים נתקלת בבהמה שקיבלה 83 נקודות והיתה נאה ורצויה ושכנתה עם 83.5 נקודות מכוערת, בלתי פורר פורציונלית, עם סימני ניוון. כל הכבוד אמנם לשיטות החדשות, אך עדיין אי-אפשר בלי טביעת עין של מגדל, הרואה את הפרה כגוף חי שלם, בו מותאם חלק לחלק, והשלמות גורמת הנאה לעין. צירופים חשבוניים של נקודות עבור כל חלק של גוף הפרה, כאילו היה מתקיים בזכות עצמו — מביאים לידי אבסורדים. לדעתי יש להקציב מספר נקודות גדול, מתוך כלל 100 הנקודות, ל"הרושם הכללי".

עוד שאלה לי לשופטים ולוועדת השיפוט הארצית: מה זאת "קרימת בשר"? כיצד מודים אתם את התכונה הזאת? האם על סמך מצבן הגופני של הבהמות, בשעת התצוגה? כי לי נדמה שמלבד שקילות, במשטרי הזנה נתונים וידועים, חישוב תפוקה אחרי שחיטה, מבחן גדילה של עגלים או עגלות — כל יתר "ההתרשמויות" אין להן בסיס רציני.

אולי טוב, שנעשה ניסיון זה של שיפוט בקנה מידה גדול ולאורו רצוי יהיה להכניס שינויים בשיטה, בעיקר בכיוון שהצבעתי עליו לעיל.

גזע דו-תכליתי — כן או לא? בשיחת סיכום באו לידי ביטוי שתי גישות: אחת הדוגלת בטייפוס פרה בעלת תנובה גבוהה ותכונות ייצור בשר מעולות והשניה הטוענת, כי אין הדבר הזה רצוי משום שאין ביכולתנו לטפח בכיוון שתי התכונות. בהולנד נכשלו בניסיון זה ואל לנו לחזור על הכישלון הזה. אודה, הופתעתי מהגישה השניה הזו. נסיונו בארץ מלמדנו, שהיו לנו פרים, וישנם גם היום, אשר הורישו לבנותיהם תכונה של הנבת תנובות גבוהות.

של בנות „ארד“ הם בעלי טיב מעולה, אבל הם מתנענעים ולא מחוברים יפה. בתקופות מאוחרות יותר עטינים כאלה משתפלים יותר ויותר. 4. בנות „קין“ פר זה הינו תוצאה של טיפוח מכוון ב- „און“, כלומר — צירוף של שני פרי האגודה אשר הורישו גוף גדול וחלבני, „קישון“ ו- „פור“, שפעלו ברכיית משפחת פרות ישראליות טיפוסיות. בנות „קין“ אשר בתצוגה הדגימו יפה את המיווג של הקווים האלה, אבל בלטה בהן גם התפצלות מסויימת, כי הקבוצה הזו היתה חסרת אחידות. תכונות בולטות לפר זה — האורך והאופי החלבני של הבנות, טיב עטינים מצוין ומבנה גוף בינוני. הגב הישר והעכוז כבשו את ליבם של אוהדי הטיפוס ההולנדי.

בסיכום הערותי ברצוני לחזור ולהדגיש שכי וונת התצוגה היתה להדגים את הממוצע של כל פר ולהפנות את תשומת הלב של הבוקרים ליתר רונות ולחסרונות בתכונותיו של כל פר. האמריי קאי אומר: „אינך יכול לקבל הכל בחבילה אחת“, ובפרט כשרוצים לטפח בכיוון מטרות מספר — חלב, שומן, בשר, מהירות גדילה, נצילות מזון טובה וגם גוף יפה; הרי האחד בא על חשבון השני. על כל בוקר להכיר את יכולתו התורשתית של כל פר ולבחור לו את הרצוי בכל מקרה ומקרה באופן אינדיבידואלי.

משק חימן

און

2. בנות „ונגרד“ אלו גבוהות וארוכות, כבדות ואחידות מאוד, בעלות מבנה גוף ממוזג ויפה. טיב העטינים משביע רצון, העטין הקדמי מחובר היטב וצורתו יפה, לעומתו העטין האחורי איננו מפותח די, קצר מדי. אם פרות אלו מניבות חלב לפי הרמה המקובלת הרי צורה זאת של עטין אינה מפריעה כלל. במבחן ההקדמי סיכמו 44 בנות ונגרד ב-100 י"ח 2260 ק"ג חלב, וזהו בדיוק הממוצע של המבכירות כיום.

3. בנות „ארד“, גם אלו הניבו ב-100 י"ח אותה כמות החלב כבנות „ונגרד“, אבל רמת המשקים בהם מוחזקות בנות אלו היא נמוכה יותר; יש על כן לחשוב שזהו פר טוב מאוד מבחינת גת הורשת התגובה. הגוף של בנותיו הוא חלבני ויחד עם זה די כבד; העכוז משופע. העטינים

(סוף מעמוד 23)

רת ומטפחת פרים, אשר כל אחד מהם מביא איתו תכונות, שהמגדל ינצלן, כשהיה זקוק להן. אין להפוך את השימוש בזירמת פרים לדבר שבשיגרה וטכניקה. יחשוב ויתיישב בדעתו כל מגדל יום-יום בטרם יחליט על הפר שבזירמתו יוריע את פרתו. תצוגה זו או הקודמת יסייעו בידי לקבוע מהו הדבר הדרוש לו ביותר.

יפעת, מאי 1963

שלמה דורי

השפעת לידות-תאומים על פוריות ובריאות הבהמות

במסגרת ספר-העדר מיטאלוואנאר (גרמניה) נערך סקר לגבי אמהות שילדו תאומים. בקר זה הוא מהגזע השחור-לבן. הממצאים העיקריים מסקר זה הם כדלהלן: (1) משך ההיריון בתאומים הוא קצר יותר ובממוצע הוא עמד על 273.45 ± 6.07 ימים; פירוש הדבר שהוא נתקצר ב-5.9 ימים בהשוואה להיריון של פרות מאותם העדרים שילדו וולד אחד. (2) המין של הולדות התאומים לא השפיע על אורך תקופת ההיריון. (3) עצירת השליה בפרות שילדו תאומים היתה ב-40% גבוהה יותר. (4) התבלטה השפעה ברורה של מין הולדות על שיעורי עצירת השוליה: כשהתאומים היו ממין זכר, שיעור עצירת השוליה הגיע ל-73.3%, בתאומים משני המינים (עגל ועגלה) — 42.1% ובלידת תאומות ירד שיעור עצירת השוליה עד ל-20%. תוצאות אלו היו בעלות משמעות סטטיסטית מובהקת. (5) על פוריות הפרות לא השפיעה לידת התאומים כלל, ולא נתגלה כל הבדל ביניהן לבין השאר. אינדקס ההזרעות או ההרבעות עמד על 1.4 בשתי הקבוצות. (6) רווח הזמן בין ההמלטות בפרות שהמליטו תאומים עמד בממוצע על 397.12 ± 54.6 ימים והיה רק ב-7.8 ימים ממושך יותר מבשאר הפרות. הפרש זה אינו בעל משמעות סטטיסטית, ויתכן שיש לזקוף הישג זה לזכות טיפול מאדיציני משופר וחדש יותר. (7) שיעור הפסילה בפרות שילדו תאומים עמד על 50% לעומת 33.5% בשאר הפרות. (8) התמותה בשגרת-התאומים היתה ב-3.6%—10% גבוהה מבוולדות מלידות-יחיד. הסקר הזה נערך בקשר עם חזיכת בשאלת תעוררת לידות-תאומים באופן מלאכותי לשם הגברת ייצור בשרי-בקר. תוצאות הסקר מעמידות בסימן השאלה את כדאיות ההפעלה המלאכותית של לידות תאומים.